

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

Լ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1956

≡ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ≡

ԹԻԻ 9

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՏԱԳՆԱՊԸ

Կլիկիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան նախընթաց օրերէն մինչև Օծումբ և մինչև այսօր, Սիոն գրեթէ պաշտօնական ոչինչ արտայայտեց: Ամէն օր քիչ մը աւելի բուռն և խօյական պայքարին եղանք ականջալուր: Նկատեցինք տըրտում երեւոյթներ և անբաղձալի կացութիւններ որոնց ենթարկուեցաւ Սուրիոյ և Լիբանանի մեր եկեղեցական և ազգային կեանքը:

Տարիէ մը ի վեր անընդհատ գրուեցաւ և խօսուեցաւ շատ բան այս հարցին առնչութեամբ: Ըսուեցան շատ բաներ, նոյնիսկ ... չըսուելիք բաներ: Մեր եկեղեցւոյ մէջն ու շուրջը դեռ կեանքը չէ խաղաղած որպէսզի զանգակի մը բարի և անուշ ձայնովը կարենանք աւետել Սիոնի այս բարձունքէն:

Երիցագոյնէն մինչև կրտսերագոյնները, զրել զիտցող տղաք, և դեռ վարժարանէն նոր ընթացաւարտ աշակերտներ յօդուածներ գրեցին: Նոյնիսկ մանչուկ մը ժպտեցաւ Ամենայն Հայոց Հայրապետին «Բաց նամակ» զրել:

Ինչ որ մե՛նք կ'ուզէինք ըսել սակայն, պարզ և մեկին, հետեւեալն է: —

Ամենայն Հայոց կաթողիկոս, Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. իր շատ կարեւոր գործերը ձգեց, Լուսաւորչի Ս. Աթոռէն հեռացաւ, և իր ցրուած հօտին այցելութեան եկաւ: Գրեթէ աննախընթաց դէպք մը, մեր եկեղեցական պատմութեան մէջ, եթէ նկատի չունենանք բացառութիւն մը: Եկաւ և Կլիկիկիոյ Աթոռին առաւել ևս պայծառութեան համար իր իմաստուն հրահանգները տուաւ: Ու շարունակութիւնն ու մնացեալ պատմութիւնը ամէն ոք զիտէ:

Կա՞յ արդեօք առաքելական, ուղղափառ հաւատացեալ հայ մը որուն փափաքը չըլլայ Հայց. եկեղեցւոյ պայծառութիւնն ու բարգաւաճումը: Կլիկիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան պարագային ևս, բոլորիս ալ փափաքն էր այդ պատմական և կարեւոր Աթոռին վրայ աեննել արժանիւնտիր գահակալի մը բազմիւր, ինչպէս նաև Աթոռին պայծառութիւնն ու բարգաւաճումը:

Հիմնականօրէն հետեւաբար, նոյն նպատակին ձգտումն էր որ կը խթանէր և կը հրահրէր մեր ազնիւ զգացումները, մեր կարելին ի գործ դնելու այդ նպատակի իրագործման: Բայց դժբախտաբար այդպէս չեղաւ իրականութիւնը: Յիտակ համար դասական պատկերը և օրինակը սայլին, խումբեր և կազմակեր-

պոլիտիկաներ, տարբեր ուղղութիւններով, իրենց հասկացած, մանաւանդ ուզած կողմը ջանացին տանիլ մեր Ս. Եկեղեցիին սրբազան ուղղութիւնը. ուստի, ազգային գործերը անշարժացան ու ... խրեցան գետնին:

Տեսա՛նք և վկայեցինք թէ, պաշտօնական մարմիններ և անոնց խօսակները կիլիկ. կաթողիկոսական ընտրութեան և օծման հարցը ընդունեցին իբրև մէկ կամ միւս քաղաքական կուսակցութեան պարտութեան կամ յաղթութեան խնդիրը: Պարզ կերպով կը հետեւի թէ ընդհանուր շփոթութեան մէջ խոշոր թիւրիմացութեան մը զոհ կ'ըլլայ մեր Ս. Եկեղեցին: Մեծազոյն սխալներէն մէկը գործած պիտի ըլլանք մեր զաղթական կեանքին մէջ եթէ շարունակենք մտածել թէ Եկեղեցին քաղաքական հասկացողութեամբ դեր մը կրնայ ստանձնել, վասնզի. —

1) Եկեղեցին իր աստուածային և կրօնական հանգամանքով պէտք է շարունակէ իր առաքելութիւնը միայն՝ եւ միայն մեր հոգիներու փրկութեան գործին մէջ:

2) Քաղաքական սխալներ զորս գործեցինք անցեալին մէջ և կրնանք գործել տակաւին, ճակատադրական հետեւանքներ և անդրադարձներ պիտի ունենան մեր համայնական կեանքին վրայ, քանի որ կը ճանչցուինք կրօնական համայնք մը իբրև:

3) Մեր իսկ ձեռքերով պիտի կոտրենք այն հաստատուն ճիւղը որմէ կը ստանանք մեր կենսահիւթը:

Եկեղեցին ունի հեղինակութիւն. այդ հեղինակութիւնը երկնային է ու պէտք է զայն գործածել աշխարհիկ, քաղաքական տեսակէտէ շահեր ապահովելու այս կամ այն կողմին համար, վտանգի կը վրիպի իր առաքելական գործին մէջ:

Աշխարհի վրայ ամէն Հաստատութիւն կը յատկանշուի իր մարդերով. որքան աւելի պատրաստուած ըլլան ու է Հաստատութեան մը ներկայացուցիչները, այնքան աւելի բարգաւաճ և ի շինութիւն կ'ըլլայ իրենց Տունը: Նմանապէս և Եկեղեցին որ ունի իր վարդապետներն ու եպիսկոպոսները և անոնց պետը — կաթողիկոսը: Արդ՝ կ'անդրադառնա՞նք թէ տարիէ մը ի վեր մամուլով ինչե՛ր չգրեցինք, ինչե՛ր չըսինք ու ինչ վերագրումներ չըրինք մեր Եկեղեցականներուն:

Հիմա, երբ կը թուի թէ Ազգային-Եկեղեցական ծանօթ պայքարը քիչ մը կայունացաւ, ատեն է որ մտածենք լուրջ և մտամոլոփ: Ինչ «Ողորմելի»ներ և ի՞նչ «Հեպիսկոպոս»ներ երեւան չըբուեցան: Համայնական մոլուցքի մը մէջ, արգահատելի և ցաւալի կացութեան մը մէջ, տուժեցինք: Եկեղեցականները արժեգրկելով, անուղղակիօրէն տկարացուցինք մեր Ս. Եկեղեցին: Ու ասիկա բարենիշ մը հապահովբ ոչ մեզի և ոչ ալ մեր շրջանի պատմութեան՝ որուն թերեւս ակամայ գործաւորներն ենք:

Եթէ իրապէս կը սիրենք մեր Ս. Եկեղեցին, պարտինք զուրգուրալ, պահել զայն, մեր ամբողջ կարողութեամբ աշխատիլ անոր պայծառութեան համար, որովհետեւ անիկա է միակ միջոցը մեր հոգիները սրբելու իրենց մեղքերէն և փրկելու:

Ծառ մը երեւոյթներու առջև ամէն մէկս մեր սեպական կարծիքը կըր-

նանք ունենալ, և անիմաստ է պահանջել որ նոյն ձեւով մտածենք միշտ, որովհետեւ այդ պիտի նշանակեր բնաւ չի մտածել: Բայց երբ խնդիրը մեր եկեղեցւոյ շահերուն և միասնականութեան կը վերաբերի, տարակարծութիւնները պէտք է վերջնանս երբ ատոնք կը մնասեն մեր սիրած և պաշտած Ս. Եկեղեցիին: Վէճերէ, կռիւներէ, պայքարներէ աւելի ժամանակն է շինարար աշխատանքի: Արտասահմանի մէջ, Ազգային-եկեղեցական տեսանկիւնէն դիտուած, շատ անբաղձալի և տրտում ժամանակաշրջան մը կ'ապրինք: Հա՛րկ է որ բոլորունք մեր եկեղեցիին և մեր դպրոցներուն շուրջը և լծուինք անաղմուկ և անհանգէս աշխատանքի:

Կը հաւատանք որ նախախնամական կարգադրութեամբ մը մեր Տէրը իր Միածնաէջ Ս. Եկեղեցիին ծառան և Պետը ընտրեց և իր Շնորհովը լեցուց իմաստուն և առաքինի հայրապետ մը, կորովի հովուապետ մը, յանձին՝ Նորին Ս. Ս. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի: Անոր իմաստուն առաջնորդութեան ներքեւ մեր եկեղեցին պիտի բարգաւաճի, զօրանայ և պայծառանայ: Բոլորս ալ երբ անխտիր բոլորունք մեր Ս. Եկեղեցիին հովանիին ներքեւ, մոտիկ ընենք անոր հայրական ձայնին, որ խաղաղութեան, սիրոյ, և քրիստոնէական առաքինի կեանքի մը կոչը կ'ուղղէ մեզի, այն ատեն կը լռեն ռիսերն ու քէները: Եկեղեցին միջնաբերդն է մեր հաւատքին և ոչ թէ կռուադաշտ մը: Անիկա չի պատկանիր և չի կրնար պատկանիլ ասոր կամ անոր, այս կամ այն կուսակցութեան: Ընտրութեամբ մը չի սեպականացուիր անիկա:

Թէկուզ հեռաւոր գիւղի մը մէջ, երբ կը մտնէք հայկական փոքրիկ եկեղեցի մը, իր շինութեան պարզուկ ձեւին մէջ, այլ քրիստոնէական ամբողջ փառքով, անիկա զրկաբաց մայր մըն է իր պանդուխտ որդիներուն. չէ՞ք զգացած բնաւ թէ առաւելեալ չափով մը «Հայ-Քրիստոնեաներ» էք այնտեղ:

Սիրենք մեր Ս. Եկեղեցին և աշխատինք անոր պայծառութեան համար, վասնզի անիկա աստուածային է և յաւիտենական, մինչդեռ մեր պայքարները, ռիսերը, փոքրոգութիւնները մարդկային են և ժամանակաւոր: Եկեղեցին մեր աշխարհիկ նպատակներուն երբեք չի կրնար ծառայեցուիլ:

Սիրենք մեր Ս. Եկեղեցին, վասնզի պաշտամունքի վերածուած սիրոյ մէջ չարութիւն և մանր հաշիւներ չեն մտներ:

